

Trafegar el vi(ALDC, V, 974. *Trafegar el vi*)

El concepte designa l'operació de treure el vi del cup i fer-lo passar a un altre recipient. Els mots més estesos tenen com a primer component un der. del llat. TRANS- 'a través de', esdevingut TRAS- en llat. vg., que, en els derivats catalans, ha donat *tras-*, amb manteniment del timbre de la vocal, *tres-*, amb ascens vocàlic provocat per processos d'assimilació o dissimilació, i *tra-*, per absorció de la -s en la consonant següent (Veny, 2009 a: 125-126); el tractament normatiu d'aquest prefix ha donat resultats ortogràfics discordants (*trasbalsar* enfront de val. *trellat*). *Trascolar* (s. XIV) té per nucli *colar* (1, 3, 6, 13, 25, 95, 99, 104, 105, 174), del llat. COLARE 'passar (un líquid) per un colador', der. de COLUM 'colador', amb 21 realitzacions de *tras-* enfront de 38 de *tres-*. *Trasbalsar* (var. *estrabalsar* 25) té per base un der. de *balç* 'cingle' (< BALTĒU 'cinyell'), format com *esbalçar* 'estimbar', amb el sentit primigeni de 'remoure pregonament, pertorbar a fons' (veg., per al procés semàntic, oc. *s'avencar* 'destruir-se', fr. *abîmer* 'fer-se malbé', *DECat*), passat a 'mudar d'una part a l'altra' (s. XVII) (5 casos de *tras-* enfront de 14 de *tres-*). Per a l'origen de *trafegar* (s. XIV), tenim dues possibilitats: a) del llat. vg. *TRANSFRICARE 'refregar, rebregar amb llarg fregadís' (cf. *trasfegar* 'trascolar l'oli' al mapa *Trafegar l'oli* [mapa 690] i cast. ant.); b) de *TRANSFAECARE 'remenar el solatge, tramostar el vi', format sobre FAEX 'soltatge, pòsit'; compareu amb oc. *trafegar*, it. *trafficare*, gall. i port. *trasfegar*. *Trastombar* 175, 177, 181 (tots amb *tras-*) s'ha format sobre *tombar* 'experimentar un canvi', "de la veu imitativa TUMB!, que expressa el soroll d'un cos pesant que gira rodant a terra" (*DECat*, on no apareix el mot *trastombar*); amb la mateixa imatge tenim *tombar* 187 i *fer la tomba* 187; *traspasar* (*trespassar* 116, 179), sobre el nucli *passar* 157 (< llat. vg. *PASSARE);

trascanar (*trescanar*, *DG_I*, 1932) 159, 161, sobre *cana* 'canya (< CANNA), unitat de mesura', potser a partir de 'amidar, mesurar'; *traspuar* 68, sobre *poar*, der. de *pou* (< PŪTĒUS), potser ja d'un llat. vg. *PUTEARE; *trabucar* 167 (var. metatitzada *tarbucar* 21), de 'cagpirar un cos', d'un anterior *trabucar, format sobre *buc* 'cavitat interna', del fràncic *BŪK 'ventre'. *Tremostar* (s. XIV) 178 és var. de l'anterior *tresmostar a partir de *most* (< MŪSTU), amb pèrdua de -s davant consonant sonora, i *transportar* 19 (var. *tr[a]sportar* 97, *tr[e]sportar* 98) és mot culte.

Trassegar (1 cas de *tre-* [117] enfront de 3 de *tra-* [114, 171, 190]) és un manlleu al cast. *trasegar* (< *trasfagar*); el ross. *trasvasar* 9, al fr. *transvaser*, i l'alg. *travasas* 85, a l'it. *transvasare*.

Altres mots deuen el seu origen en el concepte: 1) 'canviar (de recipient)': *canviar de bóta* 30, 38 o, simplement, *canviar* 17, 19, 91; *mudar* 17, 173 (< llat. MUTARE); 2) 'transportar': *traginar* 33, 42 (< llat. vg. *TRAGĪNARE, der. de *TRAGĒRE, var. de TRAHĒRE 'arrossegar, estirar'); 3) 'ficar en un recipient': *embotar* 36, 51, der. de *bóta*, femení de *bot* (< llat. vg. BŪTTIS 'recipient'); 4) 'buidar, abaixant-ne la boca del recipient': *abocar* 154, der. de *boca* (< BŪCCA); 5) 'fer sortir': *treure el vi del cup* 60 o, simplement, *treure* 19, var. de *traure* (< TRAHĒRE).

Trascolar i *trasbalsar* són els mots més estesos, mentre que *trafegar*, prioritari en el diccionari normatiu, té un ús més restrictiu.

Les àrees de *trafegar*, *trascolar* i *trasbalsar* (el vi) s'acosten molt a les corresponents a l'oli (mapa 690). Són veus normatives *trascolar*, *trasbalsar*, *trafegar* i *transvasar*, des del *DG_I*, 1932; *trescanar* hi té el significat de "passar (el fil) d'un rodets, d'una bitlla, etc., a un altre" (*DG_I*, 1932).